

ZVONČEK

L.
X
X
X
V
II.

Š
T
E
V.
7.

1935

1936

Vsebina sedmega zvezka

	Stran
1. Tone Čufar: Pismo otroku. Pesem	145
2. Anton Debeljak: Kraljične v razbojniškem brlogu. Lužiško-srbska pravljica	146
3. Stoletnica poštne znamke	148
4. Inž. M. Pavlič: Prvi parni stroj	149
5. Ljuba Prenner: »Čik«	150
6. O imenih orožja in razstreliva	154
7. Vinko Bitenc: Zvezdice. Pesem	154
8. Zanimivosti iz živalstva	155
9. Janez Rožencvet: Leto. Pomlad	157
10. O postanku polnilnega peresnika	160
11. Lojze Zupanc: Belokrajinska pripovedka	161
12. Iz črnih dežel	163
13. Marijana Željeznova-Kokalj: Mi smo štirje fantje. Pesem	163
14. Polička športnega strička	164
15. Zakaj se pes in mačka tako sovražita?	166
16. Pavle Flerč: Pavliha. Ilustrira Francè Podrekar	167
17. Iz mladih peres. Nikolaj Koritnik: Gozdni strah	168
18. Zastavice za brihtne glavice	Tretja stran ovitka
19. Stric Matic s košem novic	Četrta stran ovitka

**POKAŽITE IN PRIPOROČAJTE »ZVONČEK« SVOJIM ZNANCEM!
NABIRAJTE PRIDNO LISTU NOVIH NAROČNIKOV! ČIM VEČJI BO
KROG »ZVONČARJEV«, TEM LEPSA IN OBSEŽNEJŠA BO VSEBINA
NAŠEGA LISTA!**

»Zvonček« izhaja med šolskim letom v zvezkih vsak mesec in stane v naprejšnjem plačilu za vse leto **30 Din**, za pol leta **15 Din**, za četrť leta **7*50 Din**. Posamezni zvezki so po **3 Din**.

Uprava »Zvončka« je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6, Učiteljska tiskarna. — Na ta naslov pošiljajte naročnino in reklamacije!

Na naročila brez istodobno vposlane naročnine se ne oziramo.

Rokopise pošiljajte na naslov: Uredništvo »Zvončka« v Ljubljani, Krakovski nasip 22.

Rešitev ugank, nalog itd. sprejemamo le prvih 14 dni po odpravi vsakega zvezka.

Glavni in odgovorni urednik: Dr. Pavel Karlin. — Izdaja, zalaga in tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani (predstavnik Francè Štrukelj).

Zvohčer

LIST S PODOBAMI ZA MLADINO
LETO 37   ●   MAREC 1936   ●   ŠTEV. 7

Pismo otroku

*Ljubi Kukec,
kaj počenjaš
v mili zimi brez snega,
ko ne sankáš
in ne smučáš
in ne moreš narediti
si sneženega moža?*

*Mar po vasi se potepáš
ali zgolj doma čepiš,
se domačih le oklepaš,
si poreden, jih jeziš?*

*Pozno te za vse sprašujem,
zdaj pred durmi je pomlad,
upam, da jo željno čakaš
s polnim srcem lepiš nad.*

*Le raduj se,
dele drago,
sonca v pomladanskih dneh,
naigraj se
in naskači;
vso mladost in vse življenje
naj te spremlja vedri smeh!*

Kraljične v razbojniškem brlogu

(Lužiško-srbska pravljica)

Nekoč so bile tri princesinje, lepših deklet ni bilo v vsej državi. Njihova hvala je šla po vsem svetu. Plemenitaši in gospodje so si prizadevali, da bi se jim prikupili. Tedaj pa se je nenadoma raznesla novica, da so razbojniki odpeljali te tri princese. Radi tega je žalovala vsa dežela. Otožni kralj pa je dal razglasiti: »Kdor privede kraljične čvrste in čile nazaj, dobi eno izmed njih za ženo.«

Vsi plemiči so jih sedaj iskali, posebno pa trije mladi vitezi. Zmehčali so se, da bodo natanko preiskali vse kraje, kjer bi utegnile biti skrite princese. Da bi pa mogli to kar najbolj zanesljivo in brez strahu opraviti, so se oblekli ko preprosti ljudje in krenili na pot.

Čez nekaj časa so prišli v gozdna to pokrajino in takoj so se spomnili, da mora biti tu varno skrivališče za razbojniško sodrgo. Zato so si postavili v sredi gozda kočico, kjer so mogli prebivati. Eden od njih je bil vedno dolžan ostati doma, če sta ostala dva iztikala po vsej okolici, da najdeta kako sled.

Ko sta bila nekega dne oba že na preži, se je približal koči ubog mož in prosil miloščine. Dobrohotno mu je hišni varuh podaril novec. Berač pa ga je izpustil in prosil darovalca, naj mu ga pobere. Komaj se je do brotnik sklonil, ga je berač neusmi-

ljeno udaril s svojo palico in ga pustil pol mrtvega na tleh. Tako sta ga našla tovariša. Umila in obvezala sta ga in kmalu je bil zopet zdrav.

Sedaj je ostal drugi doma, tovariša pa sta se napotila na iskanje in hodila sem ter tja po hosti. Medtem pa se je zopet približal koči oni berač in prosil daru. Vitez mu je dal novec, berač pa ga je zopet izpustil in prosil darovalca, naj mu ga pobere. Komaj se je ta sklonil, ga je berač napadel in z grčavko tako pretepel, da je na pol mrtev obležal. Ko sta se druga vrnila, sta ga negovala, dokler se ni opomogel.

Potem sta se odpravila zopet dva v goščavo, toda zaman sta se trudila, da bi našla v grmovju sled za princesinjami. Pred kočjo se je vnovič pojavil berač, opiraje se na palico, in prosil vbogajme. Dobrosrčni mladenič je stopil pred kočjo in mu podaril svetel novec. Zopet izpusti berač denar in prosi, naj mu ga pomaga vzdigniti. Ta pa se ni brigal za njegove prošnje in tožbe, ampak mu je ostro zabrusil: »Če hočeš odnesti od tu zdravo kožo, ti svetujem, da ga pobereš sam!« Komaj pa se je berač sklonil, ga je vitez udaril tako korenjaško, da oni niti ni mogel več pokoncu. Po vseh štirih se je odplazil. Vitez pa ga je tajno zasledoval.

V globoki goščavi je ležalo na kupu vse polno vej in razne šare. Tja je zlezal potolčeni možic. Vitez je vse prebrskal, si dobro ogledal okolico in se vrnil k tovarišema. Ta dva sta bila jako žalostna, ker nista nič opravila, in potrfa, ker nista našla svojega sodruga doma. Toliko večja pa je bila njuna radost, ko se je ta

vrnil v kočo zdrav in vedrega lica. Pripovedoval jima je, kako je zaval sled, kjer bi utegnile biti še celo kraljične. Posvetovali so se in sklenili, da odrinejo drugi dan proti razbojnikom.

nikov, toda vitez mu spretno odrobi glavo.

V kotu tega prostora je videl kraljično vso v solzah. Komaj je videla, da je razbojnik mrtev, se je zahvalila svojemu rešitelju z mnogimi le-

Prispeli so k onemu kupu, ga preiskali in našli v sredini globoko luknjo, čez katero je bil položen prečnik. Na prečniku je bila privezana vrv, po kateri si se mogel spustiti v prepad. Spočetka si ni nobeden tega upal. Končno se je spustil v jamo oni, ki je bil stvar izvohal. Zdo laj je bilo vse lepo okrašeno in močna luč je svetila v temi. Na steni je visel tolik meč, kolikšnega še svoj živi dan ni videl. Na strani v kotu je stala mizica, na njej pa hlebec in napis: »Kdor je ta kruh, sme vihteti ta meč!« Vitez si odreže kos kruha, sname s stene meč in pogumno koraka k vratom. Komaj jih odpre, mu stopi nasproti eden od razboj-

pimi besedami in ga milo prosila, naj reši tudi sestri, ki sta jih imela v ujetništvu še veliko močnejša razbojnika. Vitez je hitro in hrabro stopil v drugi prostor. Tam mu je zastavil pot bradat rokovnjač in ga hotel pobiti. Ali vitez je dolgo bradcu z lahkoto odsekal glavo. Tedaj priteče še tretji razbojnik in hoče maščevati svoja brata, vendar tudi njega vitez potolče.

Osvobojene kraljične so sedaj drugo za drugo potegnili iz globoke jame; ko pa je bila poslednja zgoraj, sta oba nezvesta tovariša prerezala vrv in odšla s princesinjami na kraljev dvor, kjer so bili vsi zelo navdušeno sprejeti.

Zapuščen je sedel vitez v globoki rupi in zelo se je žalostil radi nezvestobe obeh tovarišev. Na vse mogoče načine je poskušal, da bi prišel iz temnice, toda zaman; moral se je vdati v usodo. Že nekaj dni je prebival v tej razbojniški jami in vedno pogosteje so ga obhajale misli na smrt. Tožil in tarnal je nad nehvaležnostjo sveta. Iz teh težkih misli ga je mahoma zbudil hrušč in vsakovrsten šum. Pogledal je gori in opazil kosmatega medveda, ki je

ritenski plezal v jamo. Vitez je zgrabil kosmatinca za zadnjo nogo. Prestrašen je medved napel vse sile in žile, samo da bi prišel iz jame. In tako je izvlekel s seboj tudi viteza.

Ta je zdaj takoj odhitel na kraljev dvor, kjer sta njegova druga ravno slavila zaroko. Kako sta prebledela, ko sta ugledala viteza! Njuna nezvestoba je bila strogo kaznovana. Oba so usmrtili. Tretji pa se je oževal z najmlajšo kraljično in živel dolgo z njo v sreči in miru.

Stoletnica poštne znamke

Leta 1836. je prišel neki Anglež na domislek, ki je bil za takratne čase prav čuden. Pristojbino namreč, ki jo je pobirala poštna uprava za sprejemanje, odpravljanje in donašanje pismenih poročil in pisem, so plačevali prejemniki šele, ko so pismo dobili v roke, in sicer poštnemu slu, ki je pismo prinesel. Torej ravno nasprotno kakor danes, ko plačamo to takso že tedaj, ko pismo oddamo na pošto, s tem da smo nanj prilepili znamko. Zato je pred sto leti tisti Anglež predlagal, da bi se ta pristojbina plačevala kar takoj, ko se pismo odda na pošto. In poizkusili so, čeprav so sprva mislili, da poslej ne bo hotel nihče več pisati pisem in pošiljati poročil svojim znancem in prijateljem. Jeli so prilepljati na pisma posebne lističe, ki jih je bilo mogoče kupiti samo na poštnem uradu. Ti lističi, na katerih je bilo potrjeno plačilo pisemske pristojbine, so postali pozneje vedno manjši in manjši in končno so iz njih nastale prave drobne poštne znamke.

Komaj so bili ti drobni pisani lističi tu, so jih že pričeli zbirati. Ne-

ki Anglež je iz samega navdušenja do filatelije (filatelija = zbiranje znamk, filatelist = zbiralec znamk) prelepil vse stene svoje sobe s pošt-nimi znamkami. Danes imajo nekateri zbiratelji zbirke, ki predstavljajo ogromno premoženje. Najlepše in najredkejše znamke sta imela bivši ruski car in pred kratkim umrli angleški kralj Jurij V., ki je bil tudi tako srečen, da je posedoval redko modro »Mauritius«, ki predstavlja vrednost preko 1,600.000 dinarjev in to le radi neke tiskovne napake, ki jo ima. Na njej je namreč tiskano namesto porto plačano (angl.: post paid) — poštni urad (angl. poste office). Še bolj redka pa je rdeča znamka za 1 cent iz britanske Guajane iz leta 1856., ki jo poznajo v enem samem primeru; za njo so nedavno ponujali 3,200.000 dinarjev našega denarja.

Zelo težko je spraviti vse novosti v znamkah v en album, ker izidejo skoraj vsak dan nove znamke. Vzlic temu zbira danes znamke na vsem svetu preko 6 milijonov ljudi.

Marsikateri Zvončkar se tudi s ponosom prišteva med te milijone, ki zbirajo pisane drobne papirčke z lepimi podobnicami, iz katerih se lahko naučimo mnogo zemljepisja in narodopisja. In njegov album z znamkami postaja leto za letom bogatejši in dragocenejši!

Prvi parni stroj

V mestecu Greenocku na Škotskem je živel ladjedelec in trgovec Watt (izg. Vöt), ki je imel sina Jamesa (izg. džems), ki je bil že od mladosti slaboten in nežen dečko. Ker sta mu že zelo zgodaj umrla bratec in sestra, so pustili dečku, da je delal, kar je hotel, in ga niso mučili z različnim učenjem. Ko je bil James šest let star, je prišel nekoč k njegovemu očetu prijatelj, ki je presenetil dečka, ko je ležal na tleh in s kredo risal črte in kroge po tleh.

»Tako velik deček, pa se še igra!« je vzkliknil obiskovalec ogorčeno, »v šolo bi moral hoditi!« (Takrat so namreč morali otroci že s petimi leti v šolo.)

»Poglej vendar, kaj dela, preden ga pokaraš,« je rekel oče. Sedaj je opazil presenečeni gost, da je reševal mali James težke geometrične naloge. Matematika in fizika sta bili njegova najljubša zabava in oče, ki je bil pameten mož, mu je podaril nekoliko orodja, s katerim je vse svoje igrače razčlenil in jih zopet sestavil. Celo električni kolovrat si je naredil, in ta mu je, bolehnemu in nežnemu, napravljaval veliko veselja.

Nekega dne je mati Jamesa zelo ostro nagovorila: »Kaj sediš tako nemo in strmiš pred se? Ti res nisi za nobeno rabo!«

Toda alj veste, kaj je delal James, ko je čisto brez smisla, kakor se je zdelo, strmel pred se? Opazoval je čajni kotel, v katerem je valovala voda nad vročim plamenom, in gledal, kako je pokrovka včasih radi moči pare poskočila kvišku. Morda se je baš takrat rodil v njegovi mladi glavi načrt za sestavo parnega stroja. Ko so Jamesa že kot starega moža nekoč vprašali, odkod je dobil domisleke za svoje iznajdbe, je odgovoril: »Z neprestanim premišljevanjem!« Z 18 leti je prišel Watt k nekemu mehaniku v London. Dvanajst dni je James potreboval, da je prišel iz svoje domovine Škotske v veliko mesto. Takrat pač še ni vedel, da bodo lahko

pozneje po zaslugi njegovega izuma prevozili isto progo v 12 urah. Kajti brez Wattovega parnega stroja bi ne bil mogel zgraditi niti Stephenson lokomotive niti Fulton ladje na parni pogon. V svojih službah v Londonu in Glasgowu se je Watt vedno pečal z opazovanjem Papinovega lonca in Newcomenovega parnega stroja, ki sta bila pa za praktično uporabo popolnoma negodna; njegovim neprestanim poskusom, izrabiti moč pare v praktične svrhe, se imamo zahvaliti, da smo dobili od njega parni stroj, ki

James Watt

je mogel poganjati velike stroje v tovarnah. Zato so tudi takrat vsi veliki mlinci, tkalnice, pivovarnice in tovarne za železo kupile nov parni stroj, ki sta ga sestavila Watt in Boulton.

Matej Boulton je bil namreč tovarnar v Birminghamu, ki je sprejel Watta v službo v svojo tovarno in mu dal sredstva, da je po dolgih siromašnih letih in mnogih brezplodnih bojih svoj izum lahko izpopolnil.

Prijateljstvo z Boultonom je vezalo Jamesa Watta vse življenje in ko je spoštovan in slavljen umrl, 84 let star, je bil pokopan v župni cerkvi v Handsworthu ob strani svojega zvestega prijatelja in sodelavca Boultona. Majhna kapelica in lepa mramorna soha, ki ju je dal postaviti Wattov sin, krasita grob velikega škotskega izumitelja in v mnogih angleških in škotskih mestih najdemo spomenike, postavljene v slavo Jamesu Wattu.

»Čik«

Dečki na vasi so izvedeli, da povprašuje oni gospod, ki je pred nekaj meseci prispel iz mesta semkaj in ki ga kličejo za »gospoda naddavkarja«, za mlado srako. Pravijo, da je obljubil za krepkega sračjega mladiča, ki ne bo koj prve dni poginil, celega kovača.

Huj — kovača! — so ugibali vaški fantini in Piskernikov Lojze se je koj razčemeril, češ, kaj še, saj ne bo dal kovača, kvečjemu smrkav dinar ali pol pesti sladkornih kock. Ko bi dal vsaj tak svinčnik, ki piše na eni konici rdeče, na drugi pa modro, ali pa barvasto škatlico iz pločevine, da se postaviš z njo, bi se še izplačalo laziti za sračjimi gnezdi. Kališnikov Francuh je takoj pritegnil: »Seveda! Saj poznamo take gospode, ki toliko obljublajo. Ko bo imel srako, ne bo dal kaj prida od sebe. Ali pa mu moreš sračjaka potem še vzeti nazaj? Kaj?«

Tudi štacunarjev Stanko se je le zaničljivo režal.

»Mi imamo v trgovini dosti sladkorja in kovačev tudi. Kaj bi radi tega po smrekah lazil. Še ubil bi se lahko!«

»O, mi imamo tudi denarje!« se je postavljaj Suhačev Tonček, ki je bil prav tak bahač kakor njegov oče. »Mi imamo vse polno kovačev!«

»Se že spet baha!« je zafrknil Piskernikov Lojz. »Kje jih pa imate? A?«

»Kaj boš ti, ko nimaš nič. Naš oče pa ima na lopi polno omaro denarja in tam je več kovačev vmes ko v vaši bajti bolh.«

Fantini bi si bili že segli v lase, ko se ne bi bil prikazal izza Piskernikovega vogala mladi gospod kaplan, ki se je tu naokrog izprehajal. Ko

so ga zagledali, so se potuhnili, sneli pokrivala in molče počakali, da je odšel mimo njih proti bližnji borovi šumi.

Medtem je Januškov Cencek, ki se prej ni vmešaval v besedičenje, predel svoje misli naprej. — Čemu ne bi dal gospod naddavkar kovača, ki ga je obljubil, ko ga pa nihče ne sili obljubovati. On bi lahko dejal gospodu upravitelju, da hoče imeti srako, in gospod upravitelj bi v šoli dečkom kar ukazal in prinesiti bi morali srako zastonj in to koj drugi dan, sicer bi dejal gospod upravitelj: »Ti ‚presneti sin‘, kaj sem ti naročil včeraj? Pridi vun in prejmi plačilo za svojo neposlušnost!« — Lepo plačilo! A vse to bi gospod naddavkar lahko dosegel brez kovača, ko sta si vendar z gospodom upraviteljem dobra znanca, saj se vedno sprehajata skupaj in — kakor je pred dnevi trdil Gašparjev hlapec — »uganjata politiko«.

Kovač! To je deset dinarjev in ob taki vsoti se je Ceneku izplačalo zamisliti se, navzlic Suhačevskim baharijam. To pomeni zelo, zelo velik zavoj malinastih sladkorčkov, kos čokolade, pet pomaranč ali šest vencev fig — ali jej! — celò knjigo povestnico, ki jo je ponujal štacunarjev Stanko, ta fantalin, za poldrugega kovača.

Zato je bil poprej previdno molčal in sedaj, ko je bil kaplan že daleč in so se dečki spravili k seji, bi se bil najraje izmuznil. Toda bal se je, da ga drugi ne bi pogodili. Sicer pa jih je imel vse skupaj na sumu, da zabavljajo le radi tega, da bi s tem prikriili svoje namere glede lova na mlade srake.

»Kam greš potem, Francuh?« je vprašal nedolžno Kališnikovega.

»Tebi nič mar!« ga zavrne Francuh ostro in koj so se prejšnji prepirljivci posmihali njemu, Suhačev bahač ga je še sunil v hrbet in Piskernikov Lojz mu je podstavil nogo, da se je Cenek zakotalil v cestni jarek. Ko se je bliskovito pobral in hotel za onima, ki sta stekla za Pis-

kernikov skedenj, si je moral sredi pota premisliti in jo urno ubrati proti domu; zakaj Piskernikov je bil že odvezal domačega psa Volčjaka in ga hujskal na Cenceka, ki taki premoči pač ni mogel biti kos.

Doma pa jo je Cenek tako pogodil, da so ga vsi naenkrat zas-

hove, prav tja, kjer se nekaj svetli-ka kakor mehka, zeleno-črno se prelivajoča svila.

Oj — morda pa le bo kovač?

Klobuček med zobe, coklje v grmovje in horuk! po smolnatem deb-lu navzgor. — Morda pa le bo kovač!

vražili le radi srake in kovača, ki ga nihče drugemu ne privošči. Poiskal si je kos kruha, ki mu ga je bila sestra pripravila na polici poleg štedilnika, in namesto da bi vzel košarico in šel za sestro na travnik nabirat regrat, kakor mu je bilo opoldne naročeno, jo je ucvril kar za hlevom do potoka in se skrila za šibovjem pod bližnji breg. Pod bregom je raslo navkreber precej grmičev in lešnikovja, za katerim se tak Cenek spretno skrije, če noče, da ga vidijo fantini z vaškega kolovoza.

Vzpne se do vrha. Tu se dvigajo iznad grmičevja visoka drevesa, smreke in jelke, ki robijo prijazno jaso.

Sončni žarki se nagajivo poigravajo v vrhovih.

Cenec zameži, si zasenči oči, ogleduje, oprezuje in mežika v vr-

Drugim se ni tako mudilo na lov. Zmenili so se, da gredo pod večer, ko je medtem Cencek že skrival svoj plen pod suknjičem in premišljeval, kako bi se izognil domači nevihti, ker je, namesto da bi šel nad regrat, srakeža lovil.

Komaj da je drugo jutro gospod naddavkar vstal in se pripravljaj k umivanju, mu je javila hčerka Nanika, da ga čakajo zunaj v kuhinji trije dečki, ki so se prišli pogajat radi srake.

»Pa tako rano? Saj je šele sedem! Reci jim, naj pridejo pozneje, ko bom napravljen!« je zaklical gospod naddavkar skozi vrata in si napenil mila po rokah in obrazu.

Ni minilo pet minut, ko se je Nanika vrnila, potrkala po vratih in sporočila očetu:

»Ne morejo priti pozneje! Pravi-
vijo, da se jim sila mudi. Imajo sra-
ke baje že s seboj in ne morejo da-
lje čakati.«

»Koliko jih pa imajo? Saj sem
rekel le za eno!«

»Ne vem, koliko. Ali prideš?«

»Pa kam se jim tako mudi. Saj
jim je treba šele ob devetih biti v
šoli! Reci, da sedaj ne utegnem.«

Spet se je gospod naddavkar go-
drnjaje obrnil k umivalniku in se
jel znova splakovati in militi.

To so čepeli junaki v kuhinji pri
vratih, nestrpni kakor mlade žival-
ce pred krmljenjem. Piskernikovega
Lojza se je tiščal Kališnikov Fran-
cuh, le Tonček, Suhačev bahaček,
je slonel sam zase ob mizi in — me-
ni nič, tebi nič — ogledoval slike
v knjigi, ki je odprta ležala tam.
Še Francuh in Lojze sta se čudila
toliki predrznosti. Sicer pa — ali se
Tonček prav nič ne boji, da bi se
vrata odprla in da bi vstopil Janu-
škov Cencek z mnogo lepšo srako,
kakor so njihove. Saj je bilo treba
prav radi tega tako ranò vstati in
priti sem, sicer jih Cencek, ta po-
tuhnjenec, gotovo prehitil. Francuh
in Lojze sta bila teh skrbi polna,
vrhu tega pa ju je tudi še skrbelo,
da li se ni srakam pod jopičem že
mudilo na drugi, boljši svet, ko se
pa nič več ne javljajo. Zato sta leno
grizla tečni kruh, ki jim ga je bila
odrezala dobra Nanika, sila zalo
dvajsetletno dekle. Le Suhačev je
jedel, kakor da ne bi bil Suhačev,
kjer imajo vendar vsega dosti. Gle-
dal je slike in menda tudi že na sra-
ke pozabil, ko je nenadoma vstopil
gospod naddavkar.

»No, dobro jutro, dečki! Rani ste,
rani!«

»Dobro jutro!« je zateglo odzdra-
vil Suhačev, Francuh in Lojze pa
sta le plašno snela pokrivali in ne-
zaupljivo izpod čela zrla v gospo-
da naddavkarja, češ, še nič ne ve-
mo, kakšna je ta tvoja prijaznost.
Ali je vredna kovača ali ne?

»No, kje so srake? Ampak to ve-
ste, da hočem le eno, ono, ki si jo

bom izbral. — No, kaj bi pa ti rad?«
se je obrnil do odprtih vrat, kjer
je stal med podboji, ponižno držeč
klobuček v roki, Januškov Cencek.

»Srako sem prinesel!« je odvrnil
Cencek in se kislo smehljaj. — Mor-
da pa še le ni vse izgubljeno! Kdo
pa si je mogel misliti, da bodo ti
capini že tako zgodaj prileteli h go-
spodu naddavkarju! To se vendar
ne spodobi! Saj se je sam bal, da bi
mu gospod zameril, če pride tako
rano. Oh, ko bi mogel, kako bi nabil
tega potuhnjenega Francuha, še bolj
po Lojzeta, ki brez tistega njiho-
vega psa itak ne bi imel nobene
veljave med dečki. Suhačevega bi
pa kar sedaj sunil, ko ga še tu, v
tuji hiši tako zaničljivo gleda. —
Zaupljivo je uprl svoje oči v trdi, a
vendar ne neprijazni obraz gospoda
naddavkarja. Kako bo razsodil in
kdo bo dobil kovača? Kdo?

»No, sedaj pa le na dan s sraka-
mi, če hočete, da bo kupčija!« je
menil gospod nasmejano in tudi
Nanika je pristopila bliže, da bi vi-
dela, kaj bo.

A fantini so se le spogledali in
nobeden, tudi Cencek ne, ni poka-
zal svojega plena.

»No, ali bo kaj?« je vprašal go-
spod že osorneje. Fantini so se drug
drugega spet le ošvrknili s postran-
skimi pogledi, samo Suhačev je
dregnil Cenceka: »No, pokaži ti!«

»Pa pokaži ti, ko nimaš nič!« se
je obregnil Cencek jezno. Pogodil
jo je. Suhačev sam res ni imel ni-
česar, zato pa je osramočen naglo
stopil h Francuhu in mu razgrnil
jopič.

»No, kje imaš? Daj sem! On nosi
za vse tri!« je menil Suhačev važno
in trgal, vlekel, pulil nekaj Francu-
hu pod jopičem izpod pazduhe ter
se usajal:

»Ali ti nisem rekel, da jih ne smeš
tako na trdo potisniti v rokav. Ti
boš kriv, če ne bo nič!«

»Za božjo voljo!« je vzkliknila
Nanika in tudi gospod naddavkar
se ni muzal več. Zakaj tisto, kar je
prišlo sedaj na dan, je bilo slično le

kupu zmečkanega perja, v katerem so se šele polagoma razločila povajljana trupelca.

»No, no, no —« je menil gospod naddavkar in glas mu je zvenel vedno trši, čeravno so mu ustnice vendarle lezle v rahel nasmeh. »Kaj takega pa še ne! Ali so sploh še žive?«

»So, so,« je zatrjeval Suhačev. »Le malo so zmečkane in omotične, ker jih je ta butelj tako tiščal pod pazduho!«

A gospod naddavkar je kar naprej zmajeval z glavo in obračal zmrcvarjene živalce.

»No veš, če spraviš te še enkrat do življenja, ti dam pet kovačev! S temi ni nič. Zadušile so se, pa nogce ste jim tudi polomili. Sram vas bodi! Pa kar troje ste jih zadavili! Nerodneži! Kaj se pa spravljate na tak posel, ki mu niste kos. Tako se srake ne love! In ti tam?« se je obrnil do Cenceka. »Mar jih nosiš tudi ti pod pazduho?«

»Prosim ne! Moji sraki se v žepu prav nič žalega ni zgodilo.« se je odrezal Cencek in privlekel iz hlačenega žepa v papir zavitega ptiča, ki je koj, ko ga je gospod naddavkar rahlo prijel, nevoljno začivkal. Bil je sicer še zelo droben srakež, a tembolj korajžen in popolnoma nepoškodovan, kljub ozki ječi v Cencekovem hlačnem žepu.

»Ta pa ta!« je pokimal gospod naddavkar zadovoljno. »Kako ti je ime, mali?« je vprašal Cenceka in segel v žep, menda po denarnico.

»Januška Cencek!« je odvrnil Cencek ves žareč od veselja. Kovača bo dobil, oni trije pa nič, čeprav so bili že tako zmagoslavni. Seveda, nekaj dni se jih bo moral izogibati, sicer jih skupi po grbi. Pa kaj zato! Kovač bo le njegov, oni trije pa imajo sedaj le sramoto in troje crknjenih srak, ki jih je gospod naddavkar ravnokar vrnil Suhačevemu bahačku in pripomnil:

»Škoda jih je, a sedaj niso za nobeno rabo več. Vreči jih moraš na gnoj. Bolje bi bilo, če bi jih bili pustili živeti!«

»Nič na gnoj!« je odvrnil Suhačev uporno. »Doma jih bomo oskubli, spekli in snedli, pa bo! Zbogom!« In vsi trije ponesrečeni sračji lovci so jo jadrno odkurili, za njimi pa so se smehljali Nanika, zadovoljni Cencek in gospod naddavkar, ki je še zaklical za njimi: »Pa dober tek ob sračji gostiji!«

Cencek je dobil kovača, velik kos kruha in skodelico toplega čaja, potem pa je odrinil tudi on proti domu in pozneje v šolo, kjer se je na šolskem dvorišču v odmoru izbojeval med njim in njegovimi nevošljivimi sovražniki srdit boj, ki se je končal s tem, da jih je gospod upravitelj opazil, poklical k sebi in pisarno in s prožno leskovko dokončno poravnal njih medsebojne račune.

*

Mlademu srakežu pa se je pri naddavkarjevih prav dobro godilo. Dokler je bil še tako mlad in nebogljen, je stanoval v stari kmečki košari, kjer mu je naredila Nanika toplo gnezdece iz vate, ki jo je izpulila iz stare odeje. Ker je imela košara pokrovke, so jo lahko popolnoma zaprli, da ne bi mogel uhajati in da bi se mu kaj ne pripetilo.

Ponoči ga je nesla Nanika s košaro vred v svojo spalnico in ga tam shranila na visoki omari.

A neko noč se Nanika nenadoma zbudi. Prižge si luč in prvi pogled ji zdrkne na omaro in glej! — poleg košare je stal domači maček »tiger«, ki se je bil po svoji navadi priklatil ponoči domov, da bi s tačko odprl kredenco in pogledal, če je tam kaj užitnega zanj. »Tiger« je le predobro vedel, da bi mu gospod naddavkar in tudi Nanika hudo zamerila, če bi se srakeža s svojo grabežljivo taco dotaknil in mu prizadejal smrt. Saj ob belem dnevu ga je le zdaleka poželjivo gledal, pred gospodarjem in njegovo hčerko pa se je delal, kakor da mu je novopriseljenec deveta briga. A ko je nocoj prilezel skozi okno in zagledal košaro s ptičem na omari, se

pač ni mogel ustavljati izkušnjavi in baš, ko se je pripravljaj, da bi segel v košaro po svoj slastni plen, se je zbudila Nanika in ga spodila.

In ko je Nanika drugo jutro očetu pripovedovala, kako hudobne namene je imel »tiger« sinoči, je bil za nameček še prav pošteno tepen in ga za kazen še ves teden nihče niti pogladil ni. Zato se je »tiger« odslej premagoval.

Sračjak pa je rastel in se razvijal ob skrbni negi gospoda naddavkarja in njegove hčerke. Krmila sta ga

s seseklanimi trdo kuhanimi jajčki in Nanika mu je s kavno žličko nalivala vode v kljun. Polagoma se je navadil tudi na drugo hrano, pričel skakljati po sobi in kuhinji, poskušal letati in tudi že nagajati. Predvsem pa se je navadil čivkanja. Čivkal je neprestano in zato ga je gospod naddavkar krstil z imenom »Čik!« (besedo »čivk« je bil sicer sprva izbral zanj, a pozneje je uvidel, da se »čik« dokaj lažje izgovarja in tudi smešneje čuje).

(Konec prihodnjic.)

O imenih orožja in razstreliva

Italijansko mesto Pistoia v provinci Toskani, ne daleč od mesta Florence, je imelo v 16. in 17. stoletju velikanske tvornice za orožje. Pištola, ki je bila glavni proizvod teh tvornic, je dobila svoj naziv po imenovanem mestu.

Tudi bajonet ima svoje ime po nekem mestu, in sicer po mestu Bayonne v južni Franciji v bližini Biskajskega zaliva, ki zaradi svojih ostrih in močnih tokov ni posebno priljubljen pri mornarjih, še manj pa pri ribičih.

Flinta, tako so včasih imenovali navadno puško, je dobila ime po kresilnem kamnu, ki se imenuje v angleščini »flint«. (S kresilnim kamnom so namreč zažigali smodnik v puški).

Angleška je dala ime tudi šrapnelu. Bil je to angleški polkovnik Shrapnell, ki ga je izumil v začetku 19. stoletja.

Tudi tank je prišel iz Anglije in pomeni zopet družinsko ime. Angleški inženjer Tomaž Tank je v 18. stoletju izdelal posebno posodo za vodo, ki se je imenovala po njem. Sčasoma se je pa ime uporabljalo tudi za shranila drugih tekočin in naposled so dali isto ime tudi temu strašnemu oklopnemu bojnemu orožju.

Beseda bomba je prišla k nam v 17. stoletju. Sprejeli smo jo takrat iz francoščine in tam so jo napravili iz grške besede »bombos«, kar pomeni zamolkel hrušč.

Balon je okrajšava italijanske besede »ballone« in pomeni dobesečno prevedeno velika žoga, zakaj italijanska končnica »-one« pomeni vedno kaj velikega.

Torpedo je latinska beseda za neke posebne vrste ribo, ki se imenuje »električni skat«. Njeno telo je nabit z močnim električnim tokom. Morski torpedo je dobil ime po obliki te strašne ribe.

Zvezdice

V toplem pomladnem večeru

dete ob oknu šepeče:

„Mamica, kdo pa prižiga
lučke tam gori blesteče?“

Skloni se k detetu mati:

„To so pa zvezdice tiste,
ki jih večer za večerom
vžigajo pesmice čiste.“

„Mamica, jaz pa zopojem
pesmico, čudežno bajno!

Ali potem mi svetila
zvezdica moja bo trajno?“

In nasmeji se prisrčno
mamica, detetu pravi:

„Zvezdice — misli so tvoje,
tebi gorijo v višavi!

Vinko Bitenc

Zanimivosti iz živalstva

Zelo malo je znano, da ljubijo krave godbo in petje, medtem ko je glasba za pse in konje največja muka. Opazovali so, da so se krave na planinah s hitrim korakom bližale pojočim pastirjem, da so pri glasbi zelo dobro razpoložene in da jih je takrat zelo lahko molzti.

V Indiji živi ptica, ki ji pravijo »krojaški ptič«. Ta drobní pevec položi dva drevsna lista drugega na drugega in izdolbe s kljunom drobne luknjice ob robu. Nato zleti do bližnje bombaževe rastline, si natrga od nje niti in jih potegne čisto strokovnjaško kakor pravcati krojač skozi oba, drug na drugem ležeča lista. Zgoraj pusti odprtinico, tako da nastane iz sešitih listov nekakšna vrečica. V tej vrečici pa sezida ta »krojač« svoje gnezdece.

Skoraj nepoznana, toda zelo velika žival je morski slon, ki postane do sedem metrov dolg in do 5000 kilogramov težak. Povečini je že iztrebljen, ker so ga preveč lovili zbog njegovega okusnega mesa in masti; zaradi tega ga je najti le redko in ga vidimo le nagačenega v naravoslovnih muzejih.

V severozapadnih pokrajinah Zedinjenih držav nosijo podeželski pismonoše vrečice, napolnjene s ptičjo krmo, katero vzamejo na svoja službena potovanja in jo raztrosijo pticam po poljih in travnikih, v gozdovih in na cestah v času, kadar vlada tam ostra zima.

V Rimu se je pred leti odigral dan za dnem tale zabavni prizor: V nekem stanovanju je zmanjkal vsak dan kos mesa, ki je izginil po opazovanjih kuharja sleherni dan ob istem času, takrat, ko je zazvonil zvonec in je moral kuhar, ki je bil obenem tudi vratar, v vežo, da pogleda, kdo zvoní. Toda pri vratih ni bilo nikogar! Po daljšem opazovanju so odkrili, da je neka premetena mačica s tačicami potegnila za žico, na kateri je bil pritrjen zvonec. Medtem ko je odšel kuhar k vratom, je skočila pametna živalca skozi okno v kuhinjo in izginila s kosom mesa v gobčku. Mačice niso kaznovali, temveč so pripravili vsak dan na mizo kos mesa več, da ga je bilo za vse dovolj, če si je mačka prišla iskat svoj mastni grizljav in naznabila svoj prihod z zvoncem. Menihi, ki so živalco opazovali, so imeli veliko veselje z njo, ker je znala tatvino tako spretno izvesti.

Malajski živinorejci prirede vsako leto na otoku Madura, ki leži na severozapadni obali Jave, veliko tekmo volov. Po dva in dva vola sta pri tej neobičajni tekmi z jarmom povezana skupaj (glej sliko 2).

Najhitrejši ptič na svetu je deževnik. Prehití namreč vsako letalo, ki plove s hitrostjo 350 kilometrov na uro; ta ptič je zmogel preleteti 4000 kilometrov brez prestanka. Gotovo ga ne poznate, ker živi samo v ameriškkih deželah. V splošnem se ne loči dosti od drugih svojih operjenih tovarišev, toda najhitrejši je med njimi. Pred kratkim je hotel neki pilot potolči hitrostni rekord teh ptic, pa se je pošteno opeknel. Čeravno je imel na razpolago eno najhitrejših letal in se je dvignil istočasno ko ptice, so ga že po zelo kratkem času prehitela za več od 250 kilometrov.

Najmanjše opice na svetu so bele cvetlične opice, ki so tako majhne, da so jagode grozdja v primeri z njimi velike kakor buče (glej sliko 6).

Na Japonskem imajo poleg psov še druge zanesljive nočne čuvaje: murne. Te živalce, ki jih gotovo pozna vsakdo od vas, imajo zaprte v majhnih kletkah poleg hišnega vhoda. Ako pride človek v bližino vrat, seveda ne prično lajati, temveč nehajo cvrčati; znamenje, ki zadostuje ostremu ušesu Japoncev.

Ali poznate kroglasto ribo? To je najbolj čudna živalca v ribjem rodu. Napravi se lahko veliko ali majhno, čisto okroglo kakor žoga ali pa ploščato kakor kos deske. Če pa se ta riba napihne, postane še enkrat tako velika; če se pa hoče zmanjšati, prične kvakati kakor žaba. Zrak izhaja počasi iz njenega napihnjenega telesa, dokler žival ne doseže zopet naravne velikosti. Kako čudno smešno so tudi živali na svetu!

Golobi lahko letajo z bremení, ki znesejo eno tretjino njihove telesne teže. Zato opremijo izvidne golobe z majhnimi fotoografskimi aparati, ki po določenem času samogibno napravijo fotoografske posnetke, ki so včasih zelo dragoceni. Na Kitajskem pa nataknejo golobom majhne piščalke: bambusovega trsja, ki povzročajo pravcato »nebeško godbo« v ozračju, kadar ptice zletijo (glej sliko 4).

V Aleppu (Francoska Sirija), v orientalskem mestu za barve in volno, pobarvajo prebivalci ovce, ki jih gojijo kot domače živali, z najbolj pisanimi barvami. Krasen pogled nudi pašnik s pisanim vrvežem zelenih, rumenih in rdečih ovce, pa tudi take so vmes, ki so pestro pisane kakor papige.

Najbogatejša opica na svetu je iz Tazanovega filma znana opica Jiggs (izg. Žigs). Ta žival zasluži tedensko po 350 dolarjev (približno 15.000 dinarjev), katerih seveda ne spravi sama v žep, temveč njen gospodar. Marsikateri ameriškanski filmski zvezdnik v Hollywoodu nima take plače.

Dva leva v živalskem vrtu v Los Angelesu (izg.: los enžilis) sta tako krotka, da ju lahko vprežejo v majhen voz, v katerem vozita svojim tovarišem in tovarišicam hrano (glej sliko).

Ali ste že videli kaj bolj čudovitega? Ribja dvojčka, ki živita v akvariju nekega živalskega vrta v Ameriki, imata dvoje glav drugo nad drugo, eno telo in dvoje repnih plavutí (glej sliko 3).

Na sliki 1 vidimo ribiča, prebivalca polotoka Taimir, pri ribjem lovu, ki ga vrše tam na ta način, da izvrtajo luknjo v led in nastavijo trnek. Zraven stoji vprega severnih jelenov, domačih živali najsevernejših pokrajin zemlje. Polotok Taimir leži onkraj tečajnika in se razteza do 78. stopinj severne širine.

Leto

Pomlad

O sv. Gregorju se ptički ženijo, angelci pa pripravljajo pomlad.

Dosti dela imajo. Travo in ozimino, ki jo je sneg potlačil, morajo razčesati, otrple hrošče ogreti in na noge postaviti, po mladih hrastičih in gabrih pa obrati listje, kolikor se ga še od lanskega leta drži. Sneg, ki je ostal po jarkih in osojah, stope angelci z gorkim dihom, po logeh očistijo luže za žabe in lepo obrišejo nebo, ki je od zimskega prahu postalo medlo.

Ko je opravljeno največje delo, nasade po logeh in travnikih rožic. Tudi po gozdu jih nasade. Za one, ki imajo korenine ali čebulice še od lanskega leta v zemlji, pa prebadajo listnato plast, da rožice lahko skoznjo poženejo.

In še ni vse opravljeno. Treba je še to ali ono drevesce poravnati, tu in tam vzdigniti veje, ki jih je sneg povesil, ter z dihom oživetj brstje grmovju in drevju. Ko so angelci tudi to storili, operejo in prerahljajo oblake, oblečejo soncu novo zlato srajco ter izpuste metulje in mušice. Zdaj je pomlad gotova.

Sonce vstane v novi zlati srajci ter posije gorko in svetlo, kmetje se odpravijo za delom na polju, lastovke posedajo po žicah brzjava, kdor ima vrt pri hiši, ga čisti in obnavlja, otroci pa tekajo po logeh in travnikih ter vriskajo s ptički vred: »Pomlad, pomlad!«

Tudi mestni ljudje začutijo gorko sonce. Ozro se v temnosinje nebo in tesno jim postane med zidovjem. Če utegnejo, pohite iz mesta, peš, z vlakci ali z avtomobili. In vlakci žvižgajo, kakor bi vriskali, avtomobilske trobente se glasijo veselo, letala v zraku pa brenče kakor veliki hrošči. Kadar obračajo, se od sonca zableste srebrno

kakor golobje. Še više kot letalci se pa vozijo po nebu v belih svilenih oblačilih angelci, ki gledajo svoje deo in prepevajo nebeško pomladno pesem. Ta pomladna pesem je tako lepa, da se je nihče ne more naveličati.

Po suhem vremenu, ki so ga bili orači veseli, začne rositi pohleven topej dež. Travnata ruša ozeleni in je na mah vsa polna belih marjetic; brstje se napne in seme v zemlji pohlepno pije vlago, zakaj kmetje so že vsejali jari ječmen in jaro rž.

Lepo je gledati, kako spomladi sonce zahaja. Včasih so po dežju hribi tako temno-modri, kakor niso drugače nikoli. Sonce posije zdaj tu zdaj tam s širokimi prameni skozi oblake, ki so tembolj rdeči, čimbolj se sonce niža. Slednjič, ko se jame sonce skrivati za hrib, so razredčeni oblaki po celem nebu rožnati, a skozi vrzeli sije modrina pomladnega neba.

Včasih pa ni oblakov na nebu. Tedaj zajde sonce kakor bi nevidna roka počasi spuščala cekin v hranilniček. Že ga je pol za hribom in samo pol ga še vidimo, pa tudi ta polovica gine bolj in bolj. Slednjič kuka izza hriba samo še majhen konček in žari kakor zlat ogorek. Gledamo, gledamo in zdi se nam, da se sonce zdaj nič več ne premakne. Ali nenadoma ugasne tudi ta ogorek; sonce je zašlo. Izza hriba se sveti samo še zlat sijaj, na obledelem nebu trepeta večernica, drevje je pa, kakor bi bilo pokrito s tenko rdečkasto meglico. Mrak se zgrinja in zajemlje zemljo, dokler ga ne prežene mesec, ki je vsako noč bolj srebrn.

Tedaj se začno s cvetno nedeljo velikonočni prazniki.

Na cvetno nedeljo nesejo otroci k maši butare iz leskovih šib, povite z mačicami, pomladno reso, brinovimi, bršljinovimi in drugimi zimzelenimi vejicami ter s pentljami pisanega oblanja vmes. Nekateri navežejo na butare še jabolk in pomaranč. Ko se pri blagoslovu butare vzdignejo in zamajejo, je videti vsa cerkev kakor prelep pisan gaj.

Fantje, ki imajo največje butare, se postavijo z njimi pred oltar. Od sile so ponosni nanje in mislijo, da nikjer ni večjih. Morda ne vedo, da pošilja graščina na Brdu na cvetno nedeljo k blagoslovu butaro, ki je tako velika in težka, da jo mora nesti več močnih mož. Cerkev na Brdu je precej visoka, ali te butare ne morejo v nji pokonci postaviti. Zato ostanejo z njo pred cerkvijo. Tam čakajo blagoslova tudi oni kmetje, ki po graščinskem vzgledu prinašajo tako velike butare, da bi bilo nerodno z njimi v cerkev siliti.

Gospem in gospodičnam v mestu so fantovske butare pretežke. Zato gredo v cerkev z butaricami, ki so kakor šopki, ali pa z oljčnimi vejicami. Slednje je tudi prav in lepo, ker so pred Jezusom, ko je na cvetno nedeljo v Jeruzalem jezdil, na pot pokladali oljčne in palmove veje.

Kadar se ljudje v hudi uri boje strele, zažigajo blagoslovljene šibe butar. Drugače so pa šibe spravljene, da varujejo hišo ognja. V Prekmurju in Prlekiji je namesto butare v navadi presnec, ki je spleten iz svežega cvetja. Cvetje pa ljudje že prej v sobah na gorkem pripravijo, da se do tistihmal razcvete.

Kmalu po cvetni nedelji imajo otroci počitnice, po hišah se začne pa veliko čiščenje in pripravljanje za velikonočne praznike. Vse mora biti čisto, umito in pospravljeno, okna pa svetla, da se kar blešče. Razen s pospravljanjem imajo matere veliko dela s peko za praznike. Kolač mora biti spečen, gnjat skuhana, pirhi pobarvani, in vse te dobrote je treba še pred vstajenjem nesti k žegnu. Zato pravimo, da o Veliki noči žegen jemo.

Zadnje dni velikega tedna hodimo v cerkev božji grob molit. Tiste dni tudi zvonovi utihnejo in pravimo, da so šli v Rim. Na veliko soboto se pa spet oglasijo in oznanjajo Vstajenje in Veliko noč.

V mestih praznujemo Vstajenje namesto na veliko nedeljo navadno že s procesijami na veliko soboto popoldan. Pred procesijo nesejo podobo

Kristusa, ki je vstal iz groba ter drži v roki banderco. Otroci, gospodične in gospe oblečejo to popoldne nove obleke in tudi gospodje imajo skoro vsi nove klobuke.

Velika noč je veličasten in lep praznik, ki ga otroci še ne razumejo prav. Zato se bolj vesele pirhov in pomaranč, ki jih tedaj sekajo, piščali, ki jih delajo iz muževne vrbe, pa raznih iger na prostem, ki med velikonočnimi počitnicami spet ožive. Tudi odrasli ljudje so veseli, da je minil zimski mraz in da imajo v toplem vremenu lepe sprehode.

Po nekaterih vrtovih vidimo rožnato cvetoča breskova drevesca, a povsod poganja in zeleni brstje. Najprej bezgovo in za njim razno drugo. Vrbe, ive, beke, leske in breze dobe prej mačice in šele pozneje zelenje. Tudi sadno drevje nekatero prej cvete preden ozeleni. Prve so češnje. Kakor bi jih sneg opadel se belijo po ozelenelih bregovih ali med gozdnim drevjem, kjer je poleg temne jelovine bukovina prep्रेžena s prvim rahlim zelenjem. Za češnjami cvetó češplje in hruške, vendar ne tako lepo. Tedaj cvetó tudi orehi, ki so pa hudo občutljivi in radi pozebejo, če pritisne mraz.

Nekatero drevje ozeleni pozno. Tako drevo je poleg hrasta, akacije in drugih tudi oreh. Navzlic temu je pa o svetem Juriju, ki ima god na 24. dan meseca aprila, že vse močno zeleno. Zato pravimo temu svetniku tudi Zeleni Jurij. Dotlej mora biti tudi oves že vsejan. Krompir so vsadili prej, fižol sadijo pa navadno kasneje. Ponekod na dan sv. Jurija ne naprezajo konj. Pravijo, da je ta dan konjski praznik.

Barva pomladi je zelena. Kamor pogleda človek po logeh, po polju in po travnikih, vse je zeleno, vmes pa cvetja vsak dan več. Po sadovnjakih cveto jabolane, ki imajo velike, rdečkasto nadahnjene cvete. Trava pod njimi je že za ped visoka in vsa posuta s cvetnimi lističi jablan, v nji pa cveto poleg rumenega regrata sinje mačje oči. Ob vodi cveto potočnice in bo-

bovnik, ki cvete belo, ponekod je pa breg ves rumen od kalužnic.

Tedaj cvete tudi trta. Čisto neznamen je njen cvet, marsikateri otrok ga še ni nikoli opazil, ali vonja pa tako žlahtno, da se nobena roža ne more kosati s trto.

Meseca majnika cvete največ grmovja in brez števila rož. Majnik je sploh mesec cvetja, in ker je tako lep, je Mariji posvečen. Njej na čast so v cerkvi vsak večer šmarnice in njen oltar je poln rož. Po Mariji je dobila ime tudi naša najlepša gozdna rožica, bela in miho dehteča šmarnica, a neki travi, ki jo otroci prav dobro poznajo, pravimo Marijini lasci ali Marijini srčki. Pa ima po raznih krajih še dosti rož Marijina imena.

Kakorkoli je pa mesec majnik lep in topel, kmet ima vendar v njem včasih hude skrbi. Nerada je šla zima od nas in še tedaj se včasih hudobno obrne in strupeno dihne v cvetočo pomlad. Največkrat stori tako tiste dni, ko obhajamo godove sv. Pankracija, sv. Servacija in sv. Bonifacija, ki jim pravimo zato tudi ledeni svetniki ali ledeni možje. Za letino je že slabo, če je v cvetju preveč dežja, a še bolj nevarne so ji slane in pozebe. Vinogradniki, sadjarji in vrtnarji se jih ponekod branijo s tem, da kurijo v mrzlih nočeh ognje, ki dajejo dosti dima. Če je vreme mirno in se dim poleže, ta skrb pomaga, če pa veter razpiha dim, je trud zaman.

Majnika zraste trava že zelo visoko in polno rož je v nji. Na nekaterih rožah, še bolj pa na kislicah in vrbovini je polno kačjih pljunkov, ki pa niso kačji pljunki, ampak jim samo tako pravimo. Drobne živalce, ki žive na rastlinah, napravijo okrog sebe za pljunek sline, da se obvarujejo sončnih žarkov, ki bi jih uničili. Poleg trave so tudi žita že visoko zrasla. Če pogledamo s hriba, je vsa ravan kakor zeleno morje in le močvirnati travniki so bolj temni od suhih. S presličo pomešan loček nima tako lepe zelene barve kakor sladke trave in v njem ni toliko rož.

Spomladanske tri mesece je tudi dosti sejmov. Junce in delovne vole priženejo nanje, zakaj marsikdo je jeseni živino prodal, ker ni imel zadosti krme za zimo, pa mora na sponalad drugo živino kupiti, Marsikdo kupi molzno kravo, da je spet mleko pri

Foto Ferd. Premru

Pomlad na Sv. Joštu

hiši, ker je moral jeseni celo kravo prodati, da je oblekel in obul družino, plačal davke ali poravnal obresti od dolgov, ki ga tarejo. In še pujsko je treba kupiti, da bo na zimo zažela. Kniž božji, koliko je treba šteti denarja!

Hudo je kmetu, ali po tolikih stiskah je vendar pomlad novo upanje. Če je minila brez pozebe, hude moče ali suše in če ni preveč črva ali miši, je seme, s katerim je bilo toliko truda, lepo vzkliko in kmet si lahko malo oddahne. Ko hodi ob nedeljah po polju, prosi Boga, da leto ne bi samo lepo kazalo, ampak tudi lepo dalo.

Seveda ima tudi meščan dosti skrbi in morda nič manj bridkih. Vsak zase najbolje ve. Vendar bi bilo prav, če bi ljudje v mestu ne godrnjali toliko na draginjo, temveč raje dobro premislili, s kakšnim trudom in s kakšnimi žulji je pridelan vsak grizljaj, ki ga nesemo v usta. Ni hudo na svetu, ker bi bilo za vse premalo dela in jela; hudo je, ker nimamo pravega usmiljenja v srcu in drug drugemu ničesar ne privoščimo. Ne pozabimo tega!

Ljudje, ki ne sejejo, a vendar brez pravih skrbi leto in dan bogato žanjejo, si pa zdaj glave belijo, kam bi se za Binkošti na oddih peljali. Lepo je pri morju, kjer je že tako vroče, da se kopljejo, lepo je v gorah, kjer je skopnel sneg in so planine polne narcis, lepo je po dolinah med nizkimi hribi in brdi, in lepo je po mestih in trgih, kjer so vsi vrtovi v cvetju. Dnevi so polni zlatega sonca, večeri pa topli in dehteči. Zabje regljanje od-

meva in zvezdnato nebo se zdi človeku še ponoči sinje. Srečni ljudje, ki imajo za uživanje pomladne krasote oči, srca in — denar, ki ti povsod, kamor se obrneš, prav pride.

Srečni pa tudi otroci, ki pojdejo o Binkoštih k birmi. Sicer še ne vedo, kako velik je Bog sveti Duh, vedo pa, da je birma nekaj neizrečeno lepega. Boter kupi fantu novo obleko, uro in sladčice in botrice se z birmankami postavljajo. Če le morejo, se košato v kočiji ali v avtomobilu pred cerkev pripeljejo. Po sv. birmi se zdi birmanec sam sebi kar velik, in to je tako lep občutek. Zato se ga rad spominja, kdor ga je izkusil. A kdor ga še ni, naj se birme veseli.

Po Binkoštih se jame pomlad umikati novemu letnemu času. Od dne do dne pripeka sonce močnejše, češnje zore in sami ne vemo, kdaj se nek vroč dan znajdemo v poletju.

(Nadaljevanje v junijski številki.)

O postanku polnilnega peresnika

Znano je, da so v daljnem srednjem veku skoro samo menihi gojili umetnost pisanja in risanja. Neki menih je bil tudi prvi, ki mu je prišlo na misel, da bi imel lahko vedno pripravljen in s črnilom napolnjen peresnik s seboj. Zgodilo pa se je to takole: Brat Kandid je zbiral milodare za svoj samostan La Roche na Savojskem. Na potovanjih je nosil vedno s seboj knjigo, peresnik in črnilo. Točno in vestno je zapisoval vse izdatke in prejeme. V žepu svoje kute je hranil drobno steklenico s črnilom. Ker pa svojega redovniškega oblačila po strogih samostanskih predpisih tudi ponoči ni smel odložiti, je včasih pozabil vžeti stekleničico s črno tekočino iz žepa, zato se mu je nekoč pripetila prav neprijetna nezgoda. Brat Kandid je prenočeval v nekem francoskem župnišču. Ponoči se

je izmuznil zamašek iz steklenice, ki jo je bil zopet pozabil v kuti. Drugo jutro se je brat Kandid zelo prestrašil. Ne samo, da je bila njegova kuta vsa zamazana in pokvarjena od črnila, tudi preko postelje se je bila razlila črna tekočina. Menih je premišljeval, kako bi se v bodoče izognil takim neprilicam. Ko se je vrnil v svoj samostan, je imel stvar že tako rekoč premišljeno. Vzel je ozko cevko iz medenine, jo na eni strani zadelal in pustil na tem mestu prav majhno odprtino, skozi katero naj bi teklo črnilo; na ta konec je nataknil tudi pero. Drugi, odprti konec cevke pa je zamašil s koščkom plutovine, ki se je dala z žičnato spiralo kakor bat potiskati navzgor in navzdol. Prvi polnilni peresnik je bil narejen in mu je v bodoče prav dobro služil. Brat Kandid je dal svoj izum celo patentirati in v Sallangesu v Franciji se je že ustanovila družba, ki je hotela pričeti z izdelovanjem polnilnih peresnikov. Toda brat Kandid je po kratkem času preklical svoj izum, ker kot redovnik ni smel obogateti.

Belokrajinska pripovedka

V dolini za sedmo goro je star grad. Davno, davno je v tem gradu prebival hudoben graščak s tremi hčerami. Bil je na glasu kot strasten kvartač. Jez-

Takrat je živel v deželi mlad človek, ki je grdo prekinjal. Komaj je izustil tri besede, že je zagazil v kletev. Kadarkoli pa se je razjaril, je zaklel: »Vrag po vragoliji!« — S kletvinami je v nekaj letih storil toliko za svoj prospeh, da se mu je vsakdo že zdaleč ognil. Nihče pa ni hotel preklinjavca v svojo hišo, še manj v službo. In mladeniču ni preostalo drugega ko prazna malha, katero si je oprtil in odšel po svetu...

ljiv pa je bil neki tako, da noben hlapec ni hotel služiti pri njem. Že po sedmih dneh mu je vsakdo, naveličan njegovih krivic, odpovedal službo ter za vavek¹ odšel iz njegovega gradu. Tako je ostal nekega dne jezljivi graščak brez posla, ker ga v vsej srenji ni bilo več človeka, ki bi se mu hotel vdinjati v službo. Po vsej krajini je velel zatorej razglasiti, da potrebuje hlapca.

Nameril se je spotoma na gostitelja, ki ga je napotil v grad za sedmo goro. Mladenič, ki se je že tudi preobjel stradeža in klatenja, se je neutegoma napotil k jezljivemu graščaku ter se mu ponudil v službo. Graščak, ki je spoznal, da le-temu prede huda, ga je kajpa rad sprejel, toda voljan je bil samo pod pogojem, da mu bo hlapec služilo nepretrgoma sedem let.

»Če je pa tako,« je odvrnil hlapec, pa naj bo. Velja. Toda glejte, da se ne

¹ — vedno

boste z menoj napihtali ter me pred časom odgnali kajti kadarkoli se ujezim, strahovito preklinjam in se malo menim, sem li sam ali ne.«

»Velja,« je pritrdil graščak. »Če pa preklinjaš, pa daj. Nisi takšen grdež, da bi se te radi tega bal. Ti kar preklinjaj! Nikar ne misli, da jaz ne znam! Bova pa oba!«

Tako se je mladenič vdinjal za hlapca. Sedem let je zvesto služil svojemu gospodarju. Bil je sicer zagovednež, ki je marsikdaj ukrenil kakšno napak, toda svoje delo je opravljal s pridom: komaj je pozno zvečer dobro zasnul, že je zarana vstal in hitel k delu. Nekajkrat sta se z graščakom tudi sprla, ker pa sta bila oba jezljiva preklinjavca, sta zmerom hkrati prejenjala s hrumenjem; tako je bilo obema po volji ker ni prvi ni drugi ni hotel obmolkniti. Ker pa se je hlapec rad nasrkal žganice, je v nedeljo zapil, kar je bil v tednu prislužil. In tako ga ni imel božjaka v žepu, ko je po sedmih letih zapuščal grad.

Očituje si je oprtil prazno malho ter se napotil po svetu. Nočeval je kar pod milim nebom, ker ga je, preklinjavca, vsak gospodar nagnal od hiše, boječ se, da mu ne bi spridil dece. Ves hromoten se je potikal od sela do sela. K sreči je bila v deželi jesen in darežljiva priroda je poskrbela tudi za njegovo lakot.

Bil je že mrak, ko se je nekega večera namahnil do zapuščenega pogorišča. Zlobna roka je zapalila kozelc sredi polja, da je le še par ožegov ostalo po njem. Tamkaj je kanil brezposelni hlapec prespati noč. Legel je pokraj tleče žerjavke, razbolele noge pa si je prižmel v prazno malho. Toda zaspati ni mogel: blodil je vsakovrstne misli. Dosihdob je še živel nekako, skrbelo pa ga je, kako bo z njim v zimi, ki se je z dneva v dan približevala. Spoznal je, da je ravnal napak, ko ni ostal v gradu še zanaprej. Ujezil se je in zaklel: Vrag po vragoliji!

V gori pa se mu je oglasil odmev. Sprva nalahko, kakor da bi ihtele svireli, toda čimbolj je hlapec robantil, tem bliže je prihajal odjek. Iznenada

se je oglasil za njegovim hrbotom hreščav glas:

»Klicaj si me — evo me!«

Ozrl se je zaprepaščen in zagledal — vraga. Od strahu ga je pričel oblivati hladen pot, vrag pa je silil vanj:

»Všec si mi, ker znaš grditi kot nihče!« In v očeh so mu mežikale prikrite želje, ko je stegnil roko s polno možnjo denarja, rekoč: »V čišlih si pri meni. Na, tu imaš možnjo zlatnikov, če obljubiš, da mi boš sedem let na službo.«

»Kakšno delo zahtevaš za to plačilo?« je hlapčon zvedavo vpraševal.

»Eh, vidim, da si bistroglav,« je dejal vrag. Prav ničesar drugega ne zahtevam od tebe ko neprestane kletbe. Da ti bodo pa same po sebi vrele iz ust, hočem, da si sedem let ne obrišeš nosu, če tudi te bo to spravljal v nevoljo.« ...

Spočetka se je hlapec še nekaj predomišljal in cmeravo pačil, toda po kratkem preudarku je pristal na vragovo ponudbo in prejel možnjo zlatnikov.

Poslej je zaživel razkošno, ker je imel denarja na pretek. Preklinjal je še huje kot doslej in posedal po krčmah, kjer tudi še tako nakaznega človeka trpijo, da ima le peneze... Nacejal se je z žganico in vsakomur, kdorkoli je le videl njegovo polno možnjo, se je zdel od sile bogat. Nihče pa se ni rad prijateljil z njim, ker je bil zmerom smrkav in radi tega od sile smehoten.

Tako se je, vragu po volji, potepal po svetu že sedmo leto. Nekega večera je vstopil v prostrano izbo gosposke gostilnice, kjer je za široko javorjevo mizo posedalo sedem kvartačev. Med njimi je bil tudi graščak, nekdanji hlapčev gospodar. Smrkavi hlapec se je hotel približati kvartačem, toda nagusnega, kakršen je bil, so ga nagnali v kot k peči.

Kvartači pa so metali kvarte pozno v noč. Graščak je izgubljal igro za igro, dokler ni zaigral vsega premoženja. Ves obupan je na nos na vrat odhitel na dvor, da bi se obesil. Za njim je pohitel smrkavi hlapec, kričeč:

»Holaj, gospodar, nikar ne pozabite na tri hčere, ki vas ondod pričakujejo!« je pokazal na grad v dolini. »Eh, žalostno pogrebščino bi jim na ta način nagodli.«

»Odkod pa naj vzamem denarja, da rešim, kar sem zaigral?« se je gnal razjarjeni graščak.

»V moji mošnji ga je dovolj za oba,« je odvrnil smrkavi hlapec. »Voljan sem ga deliti z vami, če mi daste — vrag po vragoliji! — eno vaših hčerá za ženo.«

Domenjeno. Graščak je prejel od smrkavega hlapca zlatnikov, da je odkupil zakvartani grad.

Smrkavi ženin pa je neutegoma pričel snubiti grajske gospodične. Prigrustil² se je najstarejši, da ga je nagnala, primrzel³ se je tudi srednji, ki se je

² — zastudil

³ — zasovražil

skrila pred njim, le najmlajša je na priprošnje zaskrbljenega očeta, četudi iztežka, privolila, da ga bo vzela za moža. Ko pa se je umeknila v svojo sobico, je zajokala, ker ji smrkavi ženin ni bil pri srečju.

Prihodnjo nedeljo je bila svatba. Tačas pa je že tudi minila pogodba z vragom. Smrkavi ženin je poslednjič zaklel: »Vrag po vragoliji!«, se useknil, odel v praznična oblačila ter napotil v grad po nevesto.

Ko sta starejši sestri videli postavnega ženina, jima je bilo žal, da sta ga odklonili. Prijela ju je ihta⁴, da ju še na svatbo ni bilo.

Vsa srenja je bila povabljena v svatovsko. Bila je vesela gostija, na kateri so popili toliko vina, da ga danes ne zmore vsa krajina.

⁴ — cmerava jeza

Iz črnih dežel

Neki angleški znanstvenik popisuje v svoji knjigi naslednje čudovite posebnosti, ki jih je videl na svojih potovanjih po črnem delu naše zemlje:

Pred vhomom v palačo kralja Ugandov (Ugandi = zamorsko plemo) gori večni ogenj, ki ga pogasijo šele takrat, kadar kralj umre. Na grobu starega očeta tega kralja pa sedijo dan in noč njegovi sorodniki in živijo tam, ločeni od vsega sveta, dokler ne umrjejo.

Ugandski domačini nabirajo po deževju leteče mravlje, katere smatrajo za veliko sladčico. Druga poslastica istega zamorskega plemena je sladkor s soljo!

Možje nekega drugega zamorskega naroda v Afriki skočijo lahko dva in pol metra v višino.

V Jaipurju (Indija) stoji palača, ki jo imenujejo »palača vetrov«. Ta stavba ima 3470 oken. Pred vsakim oknom je pritrjen poseben glasbeni instrument in kadar zapiha veter, je slišati že od daleč tajinstveno godbo.

Mi smo štirje fantje ...

Mi smo štirje fantje,
vsi smo muzikantje,
godemo jo cell dan
preko hriba in čez plan ...

Prvi črni kos,
je rumen mu nos;
drugi ščinkavec-cigan,
rdečebradec neugnah;

tretji je škrjanček-rjavec,
dneva je oznanjevavec;
a četrti slavček, ki drobi,
ko že dete pridno spi ...

Mi smo štirje fantje,
vsi smo muzikantje,
ali nas poznate zdaj?
Hej, vsak nam pomaga naj!

Polička športnega strčka

Dragi Zvončkarji, že dva meseca se nismo videli, sedaj pa me je g. urednik kar trdo prijel in mi naročil: »Dovolj te nemarnosti, kar brž se, strček, potruji pa svojim bralcem kaj napiši! Tako n. pr. bi dejal kaj o Ga-Pa...« Komaj sem začul o tem magičnem Ga-Pa, me je kar streslo. Pred mesecem dni smo govorili samo o Garmischu in Partenkirchnu, danes slišiš le še Ga-Pa. Vidite, taka je doba, ki jo preživljamo, doba hitrostnih rekordov in nemirne razgibanosti, da ne utegnemo kraja zadnje zimske olimpijade klicati po pravem imenu, ampak smo si ga udobno pristrigli.

Še danes odmeva po športskih rubrikah vsega svetovnega časopisja Ga-Pa. Vsi poročevalci so si edini, da take prireditve še ni bilo in jo tako kmalu tudi ne bo. Nemci so res mojstri v organiziranju, na vsako podrobnost mislijo, vse predvidevajo. In prav tej točnosti, urejenosti, temu sijajnemu pregledu čez vso prireditev se ne moremo dovolj načuditi. Zadnjemu olimpijskemu dnevu je prisostvovalo nad sto in petdeset tisoč gledalcev, pa niti najmanjše pomankljivosti, vse je šlo ko »po vrvice«. Nemci se pač zavedajo, kaj pomeni za državo prireditev kakor je olimpijada. Ni jim bilo žal ne denarja ne truda, sam državni poglavar Hitler je slavnosti otvoril in zaključil. Nalašč za zimsko olimpijado so zgradili posebno radijsko postajo; v tistih desetih dnevih si mogel neprestano poslušati njen znak: mogočno slavnostno fanfaro.

Najboljši zimski športniki vsega sveta so bili zbrani v Ga-Pa in tekmovali za barve svojih držav. Seveda se je zvečine že v naprej vedelo, kdo je najboljši v tej ali oni panogi, vendar... saj presenečenje ni nikoli izključeno. In presenečenj je bilo kar dovolj. Tako n. pr. je hokej na ledu doma v Kanadi; doslej so na vseh prireditvah Kanadčani svoje nasprotnike kar pogazili. Letos se je list obrnil: Angleži so se na tihem vestno pripravljali, si prisvojili način kanadskega igranja, pa imeli še malo sreče in — zmagali, Kanada pa je bila samo druga. V tej panogi mi nismo postavili svojega moštva, zato pa smo bolj vneto želeli uspeha bratom Čehom; ti so v resnici zasedli zelo častno četrto mesto med petnajstimi narodi.

Tudi na bobu nismo postavili tekmovalcev. Bob so posebne vrste sank, ki po nalašč v ta namen zgrajenem nevarnem sankališču z ostrimi ovinki dreve po bliskovo. Vsaka najmanjša nepazljivost, neprisotnost duha utegne imeti pri tej panogi strašne posledice. Tako je n. pr. italijanski četverec vzvel ovinek previsoko in zletel 40 m po zraku, pri čemer je bil krmar hudo ranjen. Bob goje zlasti petični narodi, ki lahko grade drage proge, zato rej se ni čuditi, da najdemo med zmagovalci Švicarje, Amerikance in Angleže.

Tretja panoga, ki v njej nismo mogli postaviti tekmovalcev, je drsanje na ledu. Saj sami vidite, kakšna je letošnja zima in kako malo je ledu. Kje naj bi se naši mogli pripraviti! Da bi pa nastopali nepripravljeni in bi se jim drugi smejali, tega pa že ne! Saj bi še tako ne mogli v ospredje spriči slavni športnikov drugih narodov. Kdo bi le pomislil vzeti prvenstvo v umetnem drsanju Dunajčanu Schäferju in Norvežanki Sonji Henie, ki sta prava umetnika. Prav tako se je pokazal nedosegljivega Norvežan Ballangrund, ki si je v hitrostnem drsanju priboril kar tri zlate in eno srebrno olimpijsko svetinjo.

Sedaj pa k smuku in slalomu. Prvo imenujemo drzno spuščanje iz velikih gorskih višin v dolino: kdor prej pride! Tu se je pokazal mojstra znani skakač Birger Ruud. Zmagal je, pa ne toliko z znanjem kolikor z drznostjo. Ne meneč se za nevarnost, je vozil čez drn in strn, preskočil tam, kjer so se morali drugi izogibati, in prispel prvi na cilj. Drugače pa je bilo pri drugem delu alpske kombinacije, pri slalomu. Pri tem tekmovanju razvrste po dokaj strmem pobočju številna vratca, skozi katera mora tekmovalce, preden pride na cilj. Tu pa igra prvo vlogo znanje, zatorej so zmagali Nemci. Nič čudnega, kajne, saj so se že leto in dan pripravljali prav v tistih krajih in tiste obronke prevozili stokrat in ne enkrat. Naš prvi, Ciril Praček, je zasedel petnajsto mesto in se s tem pripril v prvo četrtno najboljših smučarjev sveta, kar je brez dvoma zelo lep uspeh. Kot država smo prišli v alpski kombinaciji na sedmo mesto; tudi na to smo lahko ponosni.

Mnogo več smo pričakovali od naših skakačev. Dejali smo si: fantje iz dežele,

kjer je Planica, ne morejo slabo skakati. Pa sol Res da je vse polno slabjših skakalcev odstopilo, ko so zagledali sijajne severnjake, vendar pa je bila v glavnem slaba drža kriva, da smo ostali med zadnjimi. Pri nas smo pač napravili usodno napako, da smo preje začeli skakati na velikih skakalnicah, preden smo znali na majhnih, pozabivši, da lep slog prinaša dolžino, dolžina pa nikoli lepega sloga.

mesu. To je vsekakor velik uspeh, posebno če pomislimo, da smo našo državo zastopali samo Slovenci. Drugi narodi imajo zbirati med tisoči in tisoči, mi pa samo med našimi krepkimi Gorenjci! En nauk pa nam jasno daje letošnja zimska olimpijada: smučanje se mora razširiti tudi med Hrvati in Srbi, da bomo imeli v prihodnje večjo izbiro!

Smolej vozi skozi cilj

Foto Jožko Šmuc

Zato so nas pa tem bolj razveselili naši tekači. V štafetnem tekmovanju smo sicer dosegli deseto mesto, a na 18 km nas je presenetil mladi Klančnik, ki se je s Smolejem preril v prvo petino tekmovalcev in obeta, da nas bo še častno zastopal. Največji uspeh pa smo dosegli v teku na 50 km, ki mu pravijo tudi smučarski maraton in je brez dvoma najnapornejše tekmovanje zimske olimpijade. Tu je naš Smolej deseti najboljši na svetu, ali, če izvezamemo severnjake, ki so na snegu kakor doma, drugi najboljši. Že zaradi tega uspeha nam ne sme biti žal truda in denarja, ki smo ga vložili v letošnjo olimpijado!

Zimske olimpijade v Ga-Pa se je udeležilo 28 držav, ostale niso mogle poslati svojih tekmovalcev, ker so prešibke za tako konkurenco. Med temi 28. državami smo v važnih panogah na kakem desetem

Sedaj pa na kratko še o nekaterih drugih športnih zanimivostih. Nogomet pozimi sicer počiva, a vendar imamo zaznamovati v zadnjem času zelo uspelo gostovanje našega prvaka BSKa po Franciji, Nemčiji in Holandiji, ki je potrdilo v boju z zelo močnimi nasprotniki sloves našega nogometa.

V plavanju je naša nada Vilfan, ki sedaj študira na Dunaju in se tam pripravlja za berlinsko olimpijado. V prostem in hrbtnem plavanju dosega čase, ki ga postavlja v razred najboljših plavalcev na svetu.

V tenisu je Zagreb daleč pred vsemi. Pallada in Kukuljević sta nas v zadnjem času sijajno zastopala na prvenstvenih turnirjih Nemčije in skandinavskih držav, saj sta povsod dosegla prvo ali pa vsaj drugo mesto. To so uspehi, ki je nanje svet postal pozoren.

V table-tenisu se zdi, da bodo Ljubljančani kmalu vodilni v državi. Imajo celo vrsto mladih moči, ki že danes po znanju prav nič ne zaostajajo za starejšimi, po požrtvovalnosti in borbenosti jih pa že daleč posekajo. To bo najbrž pokazal že turnir za državno prvenstvo, ki se bo v kratkem začel.

Sedaj pa še kaj o šahu. O domačem vam nimam kaj dosti povedati, pomemben bo le mojstrski turnir, ki se bo najbrž vršil v Zemunu. Pač pa je mednarodni šahovski svet v mrzličnem pričakovanju.

Zakaj se pes in mačka tako sovražita?

Nekoč, pred mnogimi leti, sta živela mož in žena srečno in zadovoljno na deželi. Imela sta pri hiši psa in mačko, katerima se je tudi prav dobro godilo. Nekega dne je prišel k zakoncema tujec, ki je opazil na ženinem prstu star zlat prstan, katerega je hotel na vsak način kupiti in plačati zanj, kolikor bi zahtevala. Žena in mož nista vedela, da je bil to srečonosni prstan in sta se dala pregovoriti. Ko pa je odšel prstan iz hiše, sta doživljala neuspeh za neuspehom; denar jima je kmalu pošel in godilo se jima je vedno slabše in slabše. Že nista imela nič več jesti in tudi mačka in pes sta delila lakoto z njima. Sedaj je bilo starki in njenemu možu jasno, da si morata zopet pridobiti prstan, če hočeta do svoje smrti udobno in brez skrbi živeti. Toda, kako ga dobiti nazaj?

Tudi muca in kužek sta se posvetovala, kako bi prišla do prstana. Pes je kmalu izvohal srečonosno dragocenost in je rekel mački: »Ne daleč odtod v neki samotni hiši je prstan, zaprt v lesen omari. Ujemi miško in ji zakaži, naj zglova v omaro luknjico in naj prinese prstan!« Nasvet je mački zelo ugajal, ujela je miško in vsi trije so se napravili na pot. Prišli so do reke in ker mačka ni znala plavati, je

Cela vrsta možno zasedenih turnirjev se nam obeta, med njimi moskovski v maju, ki se ga bodo udeležili Rusi, Capablanca, Flohr, Lasker itd. Najmočnejši pa bo turnir v Nottinghamu v letošnjem poletju. Kakor vse kaže, se ga bodo udeležili štirje svetovni prvaki: Euve, Aljehin, Capablanca in Lasker, nadalje ostali najresnejši kandidati za svetovno prvenstvo: Flohr, Botvinič, Bogoljubov, Vidmar, Fine, Rzeshevsky, poleg njih pa še ostali velemojstri kakor Spielmann, Lilienthal in Eliskases. To bo borba!

vzel pes muco na hrbet in srečno preplaval z njo reko.

Kmalu nato so prišli do omenjene hiše; miška je storila, kakor ji je bilo ukazano. Pregledala je omaro in je prišla s prstanom k mački in psu in ga izročila mački, ki ji je zato podarila prostost.

Na povratku je moral pes znova z mačko na hrbtu plavati preko široke reke. Ko sta bila zopet na suhem, sta hitela, kakor sta mogla, domov, da bi prinesla srečonosni prstan svojima hraniteljima. Okoli hiše je pa bila narejena visoka ograja iz desk, preko katere pes ni mogel priti. Moral je zato teči okoli in okoli, da je prišel do vrat. Mačka pa je splezala čez ograjo in je bila s prstanom v gobčku pred psom pri svojem gospodarju. Tedaj je mož rekel ženi: »Poglej žena, mačka je vendar najbolj zvesta živalca! Pomagala nama je spet do sreče. Nikdar ji ne bova tega pozabila, skrbela bova zanjo do njene smrti!« Ko je prišel nato pes v sobo, sta ga mož in žena sprejela z udarci in očitki, češ da ni prav nič pomagal najti prstan. Mačka pa je tedaj že ležala pri toplem ognjišču in lizala mleko iz skodelice. Pes se je zelo ujezil nanjo, ker ga je osleparila za plačilo, kdo bi se pa tudi ne. In še dandanes se vselej, kadar jo kjerkoli sreča, besno zakadi vanjo. Menda si nikoli ne bo ohladil jeze in obe živali si bosta menda do konca sveta — kakor pes pa mačka.

PAVLIHA

Pripoveduje Pavle Flerè

**Zgodba, ki potrjuje pregovor:
»Kakor se posojuje, tako se
vračuje.«**

Kmalu potem so nastali za Pavliha hudi časi. Zima je bila, mraz je zavijal, za delo pa je bila trda. Pavliha se je klatil po svetu lačen in prezebel ter ves premrt in izlakotovan pride spet do neke kovačnice. Sicer mu ni bilo do tega, da se iznova loti kovaštva, a sila je sila in tako potrka in prosi za delo.

Ko ga kovač odganja, češ da ne rabi nikogar, reče Pavliha sam pri sebi: »Trpi, kolikor moreš, in upaj, da pridejo boljši časi!« — na glas pa pravi: »Kar to vas prosim, da me vzemite pod streho. Kar mi ukažete, bom delal, in jedel bom, kar bi nihče ne hotel jesti.«

Kovač pa je bil trd človek in še šaljivec povrhu; zato si misli: »Sprejemem ga za nekaj dni na pozkušnjo. S tem me ne spravi na beraško palico.«

Kar precej ga tedaj postavi k nakovalu in kovala ter delala sta vse dopoldne. Opoldne gre kovač v hišo, Pavliha pa pusti v kovačnici. Čez nekaj časa vidi deklo, ki je nesla svinjam v korito. Iz hiše stopi tedaj kovač in reče: »Dejal si, da boš jedel, česar ne bi hotel nihče drugi; tamle v koritu je obloda, ki ni za ljudi. Pojdi in najej se!«

Pavliha molči, sam v sebi pa pravi: »Priatelj, zaletel si se. V tej hiši ne bo zate kruha. Viš, tako se ti vrača, kar si nahudil ljudem. Ampak tudi temu kovaču povrnem. Povrnem mu, pa naj bo zima še tako ostra.«

Po kosilu se kovač vrne, se odahne in spet začneta s Pavlihom

nabijati. Zvečer se kovač le domisli, da je delavec vreden svojega plačila; odkaže tedaj tudi Pavlihu kos večerje, ki se je ves dan postil ob trdem delu. Ko se spravlja k počitku, mu še naroči: »Zjutraj pojdi zgodaj v kovačnico. Dekla ti bo pri tiskala meh, ti pa skuj, kar vidiš, in loti se žrebljev, dokler sam ne pridem.«

Drugo jutro Pavliha vstane in reče: »Pomnil me bo skopec, čeprav moram do kolen bežati po snegu.«

Gre v kovačnico, zakuri, pobere kladivo, klešče, kopač in kar še najde kovaškega orodja. Vse to razbela in skuje v eno. Potlej vzame skrinjico z žebli, jih iztrese ter vsakemu odtrga glavico; glavice zloži lepo na en kup, eveke na drugi, in ko sliši, da je kovač vstal ter se odpravlja v kovačnico, pusti vse skupaj in gre.

Kovač pride v delavnico, vidi žrebljem potrpane glavice, kladiva, klešče in drugo pa skovano v eno. Strašno se ujezi in vpraša deklo, kam je odšel pomočnik.

Ta mu odvrne, da pred hišo. Kovač pa rohni in preklinja: »Tak lump! Če bi vedel, kam jo je ubral, bi šel za njim in mu pokazal.«

Tedaj reče dekla: »Preden je šel, je nekaj pisal na podboje in še norčevsko kapo je narisal poleg.«

Pavliha je res imel to navado: Kadar jo je komu pošteno zabelil, a ga niso poznali, je narisal s kredo ali z ogljem na vidno mesto norčevsko kapo in napisal k njej po latinsko »Hic fuit.«

To je napravil tudi kovaču na podboje. Kovač gleda znamenje,

ker pa sam ni bil pismen, gre k župniku in ga prosi, naj pride in mu objasni.

Župnik gre, pogleda in prebere ter reče: »Hic fuit — se pravi po naše: Tukaj je bil. Vse to skupaj pa pomeni, da se je oglasil pri vas Pavliha.« In je bilo župniku žal, da ni vedel zanj, zakaj dosti je že slišal o njem in rad bi spoznal prevejano-ga ptiča.

To pove tudi kovaču, ki pa se ujezi in pravi: »Kako naj bi vam sporočil, če sam nisem vedel. Zdaj vem, kdo je bil pod mojo streho, in poznam po svojem orodju. Malo sem mu posodil, pa mi je hudo povrnil.«

Nato vzame kunj in obriše podboje rekoč: »Vseeno pa ni treba na moji hiši norčevskega znamenja.«

(Dalje prihodnjic.)

IZ MLADIH PERES

GOZDNI STRAH

Neka grofica je imela navado, da je hodila vsako noč na sprehod. Vrt, po katerem je hodila, je bil zelo obsežen in zaraščen s stoletnim drevjem. Njen spremljevalec na teh sprehodih je bil zvesti pes Kastor. Grof ni bil posebno zadovoljen s temi pohodi in se je radi tega večkrat prepiral s svojo soprogo.

Bilo je okoli devetih zvečer, ko je grofica vzela velikega Kastorja in odšla z njim proti gozdu. Na jasi, do katere sta prišla, sta se ustavila in grofica je sedla na bližnje skalo. Njen pogled se je naslajal na sliki, ki ji jo je nudila narava. Pravkar je bil vzšel mesec in obseval ono polovico jase, na kateri sta počivala grofica in Kastor. Mahoma pa je grofico prebudilo iz zamaknenosti pasje cviljenje. Začudena je iskala vzrok Kastorjeve nemirnosti. Ko se je zaman trudila, da bi ga pomirila, je opazila na nasprotni strani jase pod grmom belo liso, ki se je pričela gibati. Več ni utegnila videti, ker se je Kastor vzpel na zadnje tace in planil proti domu. Sunek je vrgel grofico na tla; pobrala se je in še sama ni vedela, kako se je znašla pred gradom. Razmršeni lasje, bledost njenega obraza in njeno trepetanje so bili znaki, ki so zgovorno pričali o prestanem strahu.

Grajska služinčad je kmalu zvedela za ta doživljaj. Ženske so skrivnostno šepetale,

medtem ko so se moški norčevali iz grofičine strahopetnosti. Najpogumnejši med njimi je predlagal, da bi šel on naslednjo noč s psom v gozd gledat prikazen.

Ob istem času, kakor grofica prejšnji večer, se je odpravil hlapec s psom proti gozdu. Da mu ne bi Kastor ušel, si je ovil njegovo verižico okoli zapestja in tako je poživigajoč prispel na gozdno jaso. Sedel je na skalo in radovedno pogledoval okoli sebe. Posebno pozorno je opazoval grm, ki je rastel onkraj jase.

»Aha, zdaj bo nekaj,« je vzkliknil polglasno, ker se je pričela pod grmom zgoščevati skrivnostna megla.

»...Raslo, večalo se je, pa proti meni je lezlo... Hotel sem planiti na to pošast ali kar je že bilo, pa mi je skočila ta pasja mrcina, da sem padel kakor sem dolg in širok. — No, ubral sem jo za njim, kaj sem hotel! Pa me ni samo na tla položil, ta peklensček, še kožo mi je posnel. Da bi ga — se je hudoval hlapec in si pihal odrte roke. Obdajal ga je krog radovednih slug in dekel; nekateri so pazno poslušali njegovo pripovedovanje in se plašno ozirali po kotih temačne kuhinje, drugi pa so se mu skrivoma muzali in ga dražili:

»No, ali si zdaj videl strahu? Se jutri pojdi k njemu na obisk!«

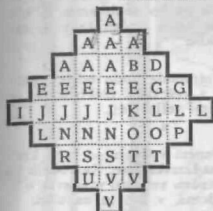
Hlapec jih je jezno ošinil s pogledom, pljunil je zaničljivo proti ognjišču, rekel pa ni nič.

Nikolaj Koritnik

ZASTAVICE ZA BRIHTNE GLAVICE

1.

DIAMANT

soglasnik,
del voza,
uslužbenec,
kraj na
Dolenjskem,
zapovednik,
število,
del telesa,
žensko ime,
veznik.

Po sredi navzdol: mesto v Jugoslaviji.

2.

DOPOLNILNICA

A N   razčlenitev,
   A N   zastava,
         A N   kraj na Gorenjskem,
            A N   globel,
                  A N   žensko ime,
                  A N   cvetlica.

Namesto črtic vstavi črke: **A X K X**
A A B C D E F G H I J K L M O P
P R R T U Z

3.

KVADRAT

1	A	A	A	A	E	Vodoravno in navpično: 1. država v Afriki, 2. govorica, 3. žensko ime, 4. kuhinjska posoda, 5. rastlina.
2	E	G	G	I	I	
3	N	N	O	O	O	
4	P	P	R	R	T	
5	T	V	V	V	V	

4.

BESEDNICA

Iz črk **A A A A A A Č I I I I J J K L M M M N O O P P R R R S S T T U** sestavi šest besed, ki pomenijo: 1. oblačilo, 2. moško ime, 3. versko pesem, 4. krdelo, 5. otok v Jonskem morju, 6. napev. — Iz vsake besede vzemi prvi dve črki in spoji te dvojice v ime in priimek slovenskega književnika.

5.

PREGOVOR

bolest, jedro, Stane, uspeh, Cvetko, jutro, vrišč, pest.

(Vzemi iz vsake besede tri zaporedne črke!)

6.

POSETNICA

IRMA ROB

Ugotovi bivališče te gospel!

REŠITEV UGANK IZ FEBRUARSKE ŠTEVILKE

1. Diamant. 1. dob, 2. drhal, 3. Bohorič, 4. barok, 5. lik.

2. Crkavnica. Le vstani, uborni narod moj, do danes v prah teptan, pepelni dan ni dan več tvoj, tvoj je vstajenja dan.

3. Stopnice. K, uk, Rok, epik, nečak, Turjak. Bog starih Slovanov: Kurent.

4. Posetnica. Polkovnik.

5. Pregovor. Ko svečnica pride, skoraj zima odide.

6. Zložilnica. 1. Peričnik, 2. repatica, 3. Eleonora, 4. dvanajst, 5. Prešeren, 6. uradnica, 7. svinčnik, 8. Temenica. Prve črke: Predpust.

VSE UGANKE SO PRAVILNO REŠILI:

Milena in Božidar Kokotčeva iz Stare cerkve pri Kočevju; Zlatica Jugova iz Studencev pri Mariboru; Dora Ivančičeva iz Sodražice; Vida Pikuševa iz Dolnje Lendave; Ivan, Marjan in Matko Svolfšakovi iz Doba pri Domžalah; Ruženka Sedlakova, Marko Sirknik, Gregor Bitenc, Marica Kopri-varjeva, Zdenko Razpotnik, Nuška Peteršinovala, Rajko Mandelš, Živa Uršičeva in Vojko Peternel iz Ljubljane; Verica in Duško Pahajnerjeva, Mila Kuštrina iz Maribora; Dorjan Heller iz Kranja.

ŠTRIC MATIC S KOŠEM NOVIC

Dne 9. januarja t. l. je poteklo 80 let, kar se je rodil v Globokem pri Rimskih Toplicah pesnik Anton Aškerc. Aškerc je po dovršenih študijah služboval kot duhovnik v raznih krajih mariborske škofije.

Zgodaj je stopil v pokoj in prevzel nato službo mestnega arhivarja v Ljubljani. Mnogo je popotoval. Umril je leta 1912. Aškerc je imel izreden dar za pripovedno pesništvo. Snov je zajemal pogosto iz domače preteklosti in sodobnosti. Rad je obravnaval razna življenjska vprašanja. Izmed pesnikovih knjig, ki jih je lepo štvelo, je posebno znamenita zbirka »Balade in romance«.

Najmanjši človek na svetu je Amerikaneec Vernan Ritter. Star je 21 let, visok 55 cm, tehta pa 8 kilogramov. Te dni so ga občudovali na pariških ulicah.

Največja tovarna avtomobilov na svetu je Opelova tovarna v Nemčiji. V njej je stalno zaposlenih 20.000 delavcev. Lani je tovarna izdelala 100.000 avtomobilov.

Najtežji človek na svetu je Dick Haro: tehta 285 kilogramov. Ondan je povzročil veliko senzacijo na londonski razstavi ne-normalno razvitih ljudi kot nasprotje neke 25 letne gospe, ki je tehtala samo 15 kg in bila visoka le 67 cm.

Angleščino kot obvezni učni jezik bodo uvedli na vseh srednjih šolah v Nemčiji. Francoščina pa bo neobvezna. Z učenjem angleščine bodo pričeli že v 4. razredu osnovne šole.

Egiptovske piramide bodo odslej ponovi razsvetljene z več tisoč električnimi lučnicami in velikimi reflektorji.

Predmet o lepem vedenju so pred kratkim uvedli v madžarske šole. Razrednik bo učencem vsak teden eno uro predaval o lepem vedenju doma, v šoli in na ulici.

Dne 6. marca t. l. smo slavili rojstno stoletnico književnika Josipa Stritarja. Stritar je bil doma v Podsmreki pri Velikih Laščah. Ko je dovršil dunajsko vseučilišče, je bil dolga leta domači učitelj v bogatih rodbinah. Pri tem si je pridobil visoko izobrazbo, ki jo je spopolnil z daljšimi potovanji. Pozneje je bil gimnazijski profesor na Dunaju, kjer je prebil skoraj vsa moška leta. Umril je leta 1923. v Rogaški Slatini. Kot izvrsten poznavalec svetovne književnosti je mnogo pripomogel k razvoju našega slovstva. S svojo oceno Prešernovega dela je odkril Prešernovo veličino. Stritar je spesnil mnogo lepih pesmi in spisal več pripovednih spisov in gledaliških prizorov.

Pisal je v uglajenem, zvočnem jeziku. Velike zasluge si je pridobil s tem, da je ustanovil in izdal leposlovní list »Zvon«. — Stritar je spisal tudi več knjig za mladino (»Pod lipo«, »Jagode«, »Zimski večeri«, »Lešniki«).